Die Postgebühr bar bezahlt.
Poštnina plačana v gotovini.

Št. 11 (800), leto XVII. – V Ljubljani, 15. 3. 1945. / Preis – cena 2 L

DRUŽINSKI TEDNIK

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Miklošičeva 14/III. Poštni predal št. 253, tel. št. 33-32. — Račun Pošt. hran. v Ljubljani št. 15.393. — Naročnina: ¼ leta 20 lir.

9. marec 1945.

Doživeli smo tudi mi. Mi izvoljenci, ki smo se — očitno sol soli ne samo slovenstva — šteli doslej za izjemo. Mi, ki smo se navadili, da podobne, samo še mnogo večje nesreče drugih, celo lastnih rojakov, sprejemamo z nebrižnim skomigom ramen in z zdolgočasenim obrazom, kakor češ: »Vojna je pač! Kaj hočemo, žrtve morajo biti!« — zraven pa na tihem ugibamo, na koliko je neki kava poskočila, ali pa, pri kom bi kazalo povprašati, ali bo kaj gnjati za letošnjo veliko noč.

Petkove bombe niso samo tragično ubile toliko in toliko slovenskih meščanov in razdejale toliko in toliko prijaznih hišic, vil in vrtov. Poleg vsega gorja, ki so ga prizadejale, so tudi trohico dobrega storile: odpihnile so farizejsko krinko z obrazov mnogih naših bližnjih, da so se razodeli v vsej svoji sebični goloti, in omehčale trde glavé vsaj nekaterim od tistih, ki zmerom vse bolje vedo.

Petek 9. marca je pisca teh vrstic tragično potrdil v njegovem spoznanju. Že skoraj poldrugo leto piše in ustno svari, s komer koli pride v stik: »Ne vdajajmo se iluzijam! Ne zaupajmo njim, ki so nas pognali v gorje te najstrašnejše vseh vojn in najgrozovitejše vseh revolucij! Izpreglejmo, ne zanašajmo se na tujo pomoč, bodimo Slovenci tudi v politiki vsaj malo to, kar slovimo — žal ne po krivem! — da smo v zasebnem življenju: sebični in hladni računarji.«

Trije so glavni načini bombnega vojskovanja. Lovci in lovski bombniki napadajo s tako imenovanim *pikiranjem*, t. j. spuste se v strmoglavem poletu na svoj cilj in ga obsujejo z lažjimi bombami in s težjim strojniškim ognjem. Te vrste letalski napadi so edini, ki jim gre vsaj načelno — ne pa zmerom tudi v praksi — priznanje bojnega viteštva ali vsaj športnosti, ker je moment tveganja pri količkaj izdatni protiletalski obrambi precejšen. Drugi način obstoji v bombardiranju določenih ciljev iz velike višine s pomočjo merilnih naprav. Ta postopek je za letalce mnogo manj nevaren od prvega, seveda je pa tudi verjetnost zadetka mnogo manjša. Na tretji način bombardirajo bombniki, ki v veliki višini prelete določen kraj in brez merjenja spuste ves bombniški tovor na preleteni predel in ga z bombami tako rekoč pokrijejo kakor s preprogo. Ta način je za letalce najmanj nevaren in upravičeno velja za najbolj strahopetnega in barbarskega.

Bombardiranje Ljubljane 9. marca spada v tretjo izmed opisanih vrst letalskih napadov. O tem so se mogli prepričati tisoči in tisoči Ljubljančanov, ki so pretekle dni romali v prizadeti mestni okraj, saj niso ugotovili niti enega samega vojaškega objekta na bombardiranem področju, pač pa so videli, da je ves okraj posejan z lijaki od bomb. Če kdaj, imamo to pot pravico govoriti o ciničnem razbojništvu anglosaških letalcev.

Da je tako, potrjujejo Anglosasi sami. Ali bi si bili mar drugače izmislili očitno neresnico o »bombardiranju železniških naprav« v Ljubljani? (Kar je, mimogrede povedano, nov dokaz, koliko vere gre njihovim poročilom.) Če bi se bili pa zmotili, kakor trdijo tisti naši politični strategi, ki se jim spoznanje zabliska vselej šele takrat, ko jo sami izkupijo, in če bi bila Ljubljana res tako dobro zapisana pri »zaveznikih«, bi se pa bilo zavezniško vrhovno poveljstvo opravičilo, kakor se je moralo že nekajkrat zaradi bombardiranja Švice. Tega doslej še nismo doživeli in kajpak tudi ne bomo.

Ne, ljubi someščani, ni bilo pomota, kakor si mi vsi tolikanj želimo. Niso bile petkove bombe namenjene tej ali tej hiši, ki bi ji ljudomili med vami tako radi privoščili novodobni nebesni blagoslov; tudi ni bomb veter zanesel, kakor nekateri učeno razlagajo (veter je namreč čisto natanko vpoštevan v merilni aparaturi). Temveč je bil cilj bomb Ljubljana sama. Ali res še niste opazili, da doživljajo naši slovenski kraji tostran in onstran raznih mejá zares načrtno bombardiranje šele po sestavitvi Titove komunistične vlade v Beogradu in po sestanku med Brozom in Alexandrom? In da kakor v Ljubljani tudi v večini drugih bombardiranih slovenskih krajev niso cilj naših ljubih »zaveznikov« vojaški objekti, ampak predvsem civilni predeli?

Trda je pot do spoznanja. Ne daj Bog, da bi jo nov 9. marec moral pokazati še tistim med nami, ki trdovratno vztrajajo v slepoti in gluhoti.

K. B.

Bombna »preproga« na Ljubljano

Teroristično napad Angloameričanov na vilske in vrtne predele mesta

V Ljubljani, 13. marca.

To, česar smo se že dolgo bali, je Ljubljana doživela v petek: angloameriška letala so odvrgla kmalu po 15. uri tovore bomb na naše mesto, ki so v nekaj trenutkih porušile v najmirnejšem predelu našega mesta mnogo stanovanjskih hiš in vil ter zahtevale po dosedanjih podatkih 46 človeških žrtev in 90 hudo ranjenih.

S tem napadom na naše mesto so porušene vse iluzije, v katerih so živeli naši meščani. Doslej so verjeli, da Ljubljana ne bo bombardirana, ker je pač — zakaj, sam Bog vedi — posebna miljenka bivših zaveznikov. Kruta resničnost jih je morala postaviti pred strašno dejstvo, da Angloameričani, kar smo že napisali v zadnji številki *Družinskega tednika*, ne izbirajo in je njim pač vseeno, kdo pada in kako pada, glavno je, da je zadoščeno njihovim mrzlim imperialističnim in židovsko-sadističnim ciljem.

Strašen je pogled na razdejanja, ki so jih napravile bombe. Pod ruševinami leže nedolžne žrtve, »osvobojene« po naših »zaveznikih«.

Kakšna ironija!

Tisti, za katere smo leta 1941. šli v vojno, nas danes v zahvalo ubijajo. Namesto plačila dobivamo kazen. Toda kazen nas bo vsaj izmodrila. Ozdraveli bomo — saj tako spoznavamo naše »prijatelje«! In kdor ubija, četudi pod krinko »osvobodilnega« boja, ta ni naš prijatelj.

Takoj po bombnem napadu so prihiteli na pomoč prizadetim predelom mesta oddelki protiletalske zaščite, gasilci, policija in drugi reševalci. Pretresljivi so bili prizori, ki so se nudili. Tu je izginila cela hiša, tam je oče klical sina, drugod spet otrok svojo mater, žena moža.

Tehnični oddelki še danes odkopujejo razbite hiše in rešujejo borne ostanke preostalega imetja. Mnogi so izgubili popolnoma vse.

Rešenim žrtvam so izkazali prvo pomoč na licu mesta, ali so jih pa odpremili na rajonsko sanitetno postajo in od ondod poslali v bolnišnico. Mrtve žrtve terorističnega napada so prepeljali na Žale, kjer so izpostavljene na skupnem mrtvaškem odru v mrliški.

Žalna slovesnost na Žalah

V Ljubljani, 14. marca.

V torek popoldne in zvečer se je vsa Ljubljana dostojno in pietetno poslovila od petkovih žrtev angloameriškega bombnega napada.

Po mestu so vihrale žalne zastave, v znak žalovanja pa so od 16. ure dalje bili zaprti vsi kini, državno gledališče, vsi državni in javni uradi, trgovine in vse kavarne.

Proti Žalam so se popoldne začele valiti ogromne množice Ljubljančanov — takšen naval na Žale je v Ljubljani samo ob vse svetih — da se dostojno poslove od žrtev in obsodijo teror Angloameričanov nad nedolžnim civilnim prebivalstvom.

Na Žalah so pred mrliško razpostavili v polkrogu 34 krst (ostale žrtve so bili pokopali že dopoldne). Vse so bile črno pregrnjene, le srednjo je pokrivala velika narodna trobojka. Krste so bile obložene z venci in cvetjem svojcev in prijateljev, pa tudi drugih Ljubljančanov, ki so se hoteli oddolžiti spominu mrtvih.

Ob 17. uri se je začel mimo krst mimohod množic, ki je trajal vse do 18. ure. Med tem časom so se začeli zbirati zastopniki in predstavniki oblastev. Prikorakala je domobranska godba z dvema častnima vodoma, ob krstah pa se je postavila častna četa domobrancev.

V tem času je prišel na Žale domobranski poveljnik polkovnik Krener v spremstvu podpolkovnika Vizjaka. SS-Obergruppenführer und General der Waffen SS Roesener je poslal svojega zastopnika; v njegovem imenu se je slovesnosti udeležil SS-Brigadeführer Harm. Nadalje so prišli Standartenführer Schammelpfenig, nemški upravni svetovalec dr. Doujak, zastopnika nemškega in hrvatskega konzulata, generalni tajnik Fran Jančigaj itd.

Točno ob 18. uri je prispel na Žale prezident general Rupnik. Zbrana so bila že vsa civilna in vojaška oblastva, predstavniki mestne uprave in drugi ljubljanski odličniki.

Prezident general Rupnik je položil, ko je godba odigrala žalno koračnico, svoj venec pred krste padlih, nakar so položili vence še SS-Brigadeführer Harm, generalni tajnik Fran Jančigaj za mestno občino ljubljansko, nemški upravni svetovalec za Ljubljansko pokrajino dr. Doujak, domobranski polkovnik Krener v imenu Slovenskega domobranstva, Standartenführer Schammelpfenig v imenu nemškega zveznega štaba, načelnik dr. Hubad za Pokrajinsko upravo, major Lichtenberg za Platzkommandanture, dr. Hacin za slovensko policijo, kancler Liesenberg za nemški konzulat in prof. Salih Balijć za hrvatski generalni konzulat.

Ko se je končalo polaganje vencev, je godba zaigrala Chopinovo žalno koračnico. Od mrtvih se je kot prvi poslovil v imenu Ljubljane in ljubljanske občine

vršilec županskih dolžnosti gen. tajnik Jančigaj:

Velik del optimistične Ljubljane je veroval, da bo našemu mestu prizaneseno z bombnimi napadi. Zadnje lepo petkovo popoldne pa ga je bridko prevaralo.

Ko so se v idiličnem delu našega mesta pričele podirati hiše in pokopale pod ruševinami naše someščane, ko so poslale jeklene pošasti iz vedrega ljubljanskega neba smrt in vzele otrokom očeta in mater, brata in sestro, očetom in materam otroka, ko je kratek čas par sekund ločil ljubeča se bitja za vedno, ko je strašno orožje oslepilo mlade nedolžne otroke in jih pahnilo v dosmrtno temo, ko je kratek hip oropal našega someščana vsega, kar je v dolgih letih dela in truda zbral s skrbnimi rokami in prištedil, tedaj so padle vse iluzije in jasno je postalo, da je na strani sovražnika pojem viteštva utopija, da je njega cilj strahovanje civilnega prebivalca in požig bornega imetja, odgovor pa na mednarodne po konvencijah zajamčene pravice — ironičen posmeh.

Ko se sedaj kot predstavnik občinske uprave v imenu mesta Ljubljane poslavljam od vas, dragi someščani, nekateri stari in drugi zopet v cvetu mladosti stoječi, nekateri nahajajoči se na koncu življenjske poti, drugi zopet na prvem vzponu v življenje in v polnem razmahu življenja, včeraj še premožni, danes pa siromaki. Vem, da vam je bila ločitev od življenja strašna, čeprav jo je spremljalo jasno nebo in svetlo sonce in da ste padli kot mučeniki in žrtve za domovino.

Ko vas polagamo danes v razbičano domačo zemljo slovensko, mislimo, da bi bilo vaš spomin proslaviti kot dan mučenikov. Naš narod pa naj ga ozaljša na ta način, da bo združil vse, ki so dobre volje in poštenega srca, k medsebojni ljubezni, ki ne bo trpela nepotrebnega sovraštva, ki bo pomagala nositi gorje sosedu, ki bo naganjala k medsebojni strpljivosti, odstranila vso zavist, ki bo odpuščala in vse razumela in tako ustvarila najuspešnejšo zaščitno obrambo pred letalskimi napadi, katerih sicer ne bo mogla preprečiti, pač pa bo posledice omilila in olajšala.

Slava žrtvam, mir in pokoj njihovim dušam!

Po govoru g. Jančigaja je ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman ob asistenci kanonikov opravil žalne molitve, nakar se je v lepem govoru poslovil od pokojnih

dr. Gregorij Rožman, knezoškof ljubljanski:

Zadnji cerkveni blagoslov so prejeli zemeljski ostanki naših dragih bratov in sestra, ki jih je ognjena roka vojne tako nepričakovano — v kratkih sekundah — iztrgala iz naše srede. Neusmiljena in nečloveško uničujoča je ta roka. Kar smo doslej sami brali in slišali pripovedovati, to smo presenečeni in v dno duše presunjeni doživeli in moramo ugotoviti: To ni vojskovanje več, to je ubijanje in uničevanje, to ni junaštvo, ampak zahrbtnost, to ni borba oborožene sile zoper oboroženo silo, ampak neutemeljen napad na mirne, neprizadete civilne osebe — proti človeškim dogovorom in božjim zakonom.

Tak način bojevanja ne obsoja samo človeška pamet, marveč še bolj božji zakon, ki ga je človeškemu rodu Bog sam dal v svojih zapovedih. Za človeka, ki ima vero v vsevednega in pravičnega Boga v svojem srcu, še bolj pa za kristjana, ni in ne more biti hujše obsodbe, kakor je božja obsodba, zoper njo ni priziva, vpričo nje ni noben izgovor mogoč.

Iz naših žalostnih in prestrašenih src se dviga vroča prošnja kakor klic preplašenih otrok k vsemogočnemu Očetu: Gospod življenja in smrti, zadovolji se s temi žrtvami in zaradi solz in srčnih bridkosti, ki jih vidiš v nas, izkaži se nam usmiljenega, bolj kakor morda zaslužimo, in nam v bodoče prizanesi.

Razbita trupla pa naj spremlja k počitku v blagoslovljeno zemljo naša pobožna molitev — kot zadnji izraz naše ljubezni: Gospod, daj njihovim dušam uživati večni pokoj tam pri sebi, kjer ni več bojev in strahu, kjer se v tvojem objemu vsaka duša umiri za vse veke.

Po govoru ljubljanskega škofa je stopil na govorniški oder

nemški upravni svetovalec dr. Doujak

Izvajal je:

Gospod prezident, ekscelenca, dragi žalujoči svojci!

Angloameriški sovražnik evropske morale in kulture je zdaj prišel s svojim terorjem tudi nad mesto Ljubljano in vrgel svoje bombe nanjo. Prizadejal je temu lepemu mestu bolestne rane, in žalost spričo žrtvovanega cvetočega življenja ne teži samo svojcev mrtvih, ampak vse ljudi, ki so si ohranili jasen pogled in vedo, za kaj gre v tem svetovnem boju. Sovražnik zastavlja vse, da doseže svoj cilj, in se ne straši segati celo po najbrutalnejših sredstvih. Nič več ne bije boja viteškega vojaka, temveč bije brutalno uničevalno vojno proti vsemu, kar tvori Evropo, proti njenim narodom in kulturi, da, celo proti ženam in otrokom. Ako so mnogi v tem mestu mislili, da bo sovražnik temu področju prizanesel, potem je petkov napad na Ljubljano to utvaro kruto razbil.

Nemški narod danes dobro ve, kaj nasprotnik hoče; svest si je strašne nevarnosti, ki grozi Evropi, in iz tega spoznanja zastavlja svoje življenje neustrašno in hrabro, pripravljen rajši na smrt kakor pa na usodo sramotne kapitulacije, ki bi prinesla ne le uničenje in iztrebljenje nemškega naroda, temveč propast tudi vseh drugih kulturno visoko stoječih narodov Evrope. Na nemškem narodu sloni torej v tej borbi zgodovinska odgovornost, kateri hoče ob uri najhujše preizkušnje zadostiti. Zato ne bo prej odložil orožja, dokler ne bo izvojevana zmaga.

Če stojijo danes prebivalci tega mesta pred krstami žrtev terorističnega napada z dne 9. t. m., tedaj naj imajo zagotovilo, da sočustvujejo s prizadetimi vsa tukaj delujoča nemška službena mesta in da bodo ta mesta v sodelovanju s slovenskimi službenimi mesti vse storila, da se olajšata stiska in skrb, ki je to mesto prizadela. Takojšnja pomoč vojakov nemške oborožene sile po bombnem napadu je pokazala, da je nemškemu narodu dobro dejanje prvo. Prepričan sem o tem, da bo skupnost v stiski in največji nevarnosti že povezala vez med Nemci in Slovenci in da bo v tem boju evropskih narodov na življenje in smrt ustvarjen notranji pogoj za uresničenje tiste evropske skupnosti, ki si jo je največji Evropec vseh časov, vodja velike Nemčije Adolf Hitler, postavil za cilj.

Tako naj bodo mrtveci 9. marca nemi in resni opominjevalci in naj prebudijo evropsko vest Slovencev. Če bo vsak slovenski mož in vsaka slovenska žena v spoznanju, da je slovenski narod v tem boju za biti ali nebiti, z usodo velike Nemčije povezan, zvesto in hrabro stal na svojem mestu za zmago Evrope in bo ta zmaga izvojevana, tedaj žrtve 9. marca niso bile zaman.

Kot zadnji je izpregovoril

prezident general Rupnik:

Rojaki! — Slovenci!

Tu ležijo mrtvi — Slovenci!

Prišli smo, da se poslovimo od mrtvih slovenskih mož, žena in otrok. Prišli smo, da se poslovimo od nedolžnih žrtev, ki jih je iz toplega družinskega objema in iz našega slovenskega občestva iztrgalo strahovanje židovskega sovraštva, ki se je razbesnelo proti vsemu človeštvu. Prišli smo jemat slovo od žrtev nesmiselnega besnenja, ki se je sedaj razbesnelo tudi nad tistim narodom, kateri ni hotel nikdar ničesar drugega, kakor da se ohrani na tem drobcenem koščku zemlje, kamor ga je pred davnimi stoletji poslala božja Previdnost, kateri ni hotel biti nikdar nikomur v breme, ampak je vedno le želel, da bi živel po božjih postavah in z božjo pomočjo iz skope zemljice kopal sadove svojega preživljanja.

Vprašam vas, dragi moji rojaki, kaj so vendar naredili ti nedolžni, dobri Slovenci Angloameričanom, da so jih sredi njihovega mirnega dela in snovanja za bodočnost na najbolj grozoten, najbolj nečloveški in podli način zavratno umorili?

Trdno verujemo, da bo Vsemogočni Sodnik sodil hlapčevske rablje satanskega boljševizma in zlatega židovskega moloha; ne sicer takoj, toda sodil jih bo zatrdno, zakaj božji mlini meljejo počasi, a zanesljivo.

Zato, Slovenci, ne klonimo glavi! Naša žalost naj bo žalost ponosnih, ki ne bodo nikdar propadli! Kar nas je še preživelih in kar jih bo po teh grozotah preostalo v pričevanje poznim rodovom, ki bodo srečno živeli na tem rajskem prostoru, ki je naša domovina, strnimo sile! Vse težke preizkušnje, ki nam bodo še naložene, moramo prestati hrabro in odločno in še za trenutek ne smemo popustiti v neomajni veri v Boga, naš narod in našo lepo domovino!

Zakaj samo ta trdna vera nas bo usposobila, da bomo enotni po misli in duhu vzdržali napore in borbe, dokler se Vsemogočnemu ne bo zdelo, da smo vredni, biti dragocen član narodov v novi, boljši dobi, ki bo napočila po tej vojni.

Tem žrtvam, ki ležijo pred nami, dolgujemo, da utrdimo svojo vero in ojeklenimo svojo voljo in da v boju za boljšo dobo človeštva vzdržimo. Samo, če bomo v boju, ki nam je naložen, vzdržali, bomo tem in vsem drugim slovenskim rojakom, ki so padli za narod in domovino, izkazali vredno čast in jim ohranili za večne čase zasluženi spomin.

Vam, moji ljubi mrtvi rojaki, pa kličem: Ljubi Bog naj vam dá, da bi vam bila naša sveta domača zemljica, za katero ste padli in katera bo nekoč tudi nas sprejela v svoj objem, lahka!

Počivajte v miru in v bližini Boga molite za svoj trpeči narod!

Mrak je legal na Žale, ko so zatonile prezidentove besede. Domobranski pevski zbor je zapel narodno pesem žalostinko. Časten vod domobrancev je oddal žrtvam v poslednjo čast trikratno salvo.

Množica se je še poslednjič poslovila od mrtvih. Srca je bolelo in peklo, a razum je bil čist. Ljudstvo je spoznalo bridko resnico — spoznala je množica svojega »prijatelja«. Mrtvi morajo živim odpirati oči!

Govor g. Cergola,

šefa Informacijskega oddelka

V torkovi radijski oddaji, posvečeni žrtvam anglosaškega letalskega napada na Ljubljano, je izpregovoril tudi g. Izidor Cergol. Izvajal je:

Na Žalah leži 46 Slovencev in Slovenk. V večnost je odhitelo 46 bratov in sestra iz naše srede.

Življenje človekovo ni tako cenena stvar, da ne bi imeli pravice vprašati po vzroku te morije. Zlasti pa ni stvar nizke cene za nas Slovence, ki mali po številu lijemo kri in dan za dnem izgubljamo vse nova in nova življenja. Naš narod mora čuvati vsako glavo in prav zato ima ne samo pravico, temveč tudi dolžnost vprašati ob tej strašni tragediji:

Zakaj je padlo 46 sinov in hčera moje krvi in jezika? Zakaj so sredi morda najlepših načrtov za bodočnost bili nenadoma kruto iztrgani iz objema očetov in mater, mož in žena, bratov in sestra svojih? Komu so kaj skrivili, da jih je razmrcvarilo železo ali so jih zasule ruševine?

Težko je to vprašanje. Težko ne samo zaradi prelite krvi, ki ga je izzvala, temveč zlasti težko po tem, ker tirja ime krivca in srd vsega naroda nanj. Težko pa tudi zato, ker ustvarja odgovornost pred vso zgodovino za tistega, ki odgovarja...

In ta, ki že odgovarja, nisem niti jaz, niti kakršna koli skupina, temveč edino in samo resnica, ki je vsakomur odkrita in vsem dostopna. Res je morda grenka, res nosi s sabo morda razočaranja in strah obenem z njimi. Toda svet je že tako ustvarjen, da zro resnici v oči samo lahko junaki. Zato pa ni resnica nič manj odločilna in edino merodajna, smer in merilo, po kateri se razvija usoda slehernega človeka in vsakega naroda.

Ni dolga pot do te resnice in prav kratka je njena označba. Evo je: Vse, kar je v najmanjši zvezi z židovstvom in njegovim najvernejšim slugo — komunizmom, je satansko, svet mrzeče in vseuničujoče! Vsak narod, ki se preko svojega vodstva kakor koli veže za voz rdečega Moloha, je izgubil svojo dušo in njegove oči mu je zalila kri morilnega besa! Tu ne igra prav nobene vloge stara »tradicija« niti »zavezništvo« niti zastopstva, ki naj bi dosegla ohranitev svojih dežel, niti želja uveljaviti svojo politiko. V vse poteze in v vsak gib pride strup komunizma, ki ga usmeri v svojo in samo ter edino svojo smer.

Tako tudi ob strašni tragediji Ljubljane na petek črnega spomina, kakršen bo gotovo ostal zapisan v analih našega mesta. Ob najboljši vidljivosti vseh objektov; iz višine več tisoč metrov na predel mesta, kjer so samo stanovanjske hiše in vile; v preletu brez kakršnega koli krože-

nja je nekaj letal iz skupine Kladnokrvno streslo svoj smrtonosni tovor na mesto svojega »zaveznika«, ki je na pritisk tistih, ki so letala poslali, stopil v vojno, izgubil državo in svobodo ter zapadel v okupacijo, nakar je bil po politiki istih »zaveznikov« prisiljen dajati tisoče in tisoče žrtev za »pravilni« razvoj vojne. Streslo je svoj tovor na ljudi, ki so dan za dnevom, opazujoč svetlomrzle pošasti nad svojimi glavami, verovali in upali, da bo šla ta čaša gorjá mimo njih.

In ravno to prepričanje in verovanje je največji dokaz naravnost brutalne brezobzirnosti zračnih gangsterjev. Imeli bi vsaj možnost nekakega opravičila za ta teror, če bi stresali bombe na svoje sovražnike, na deželo, ki je v borbi z njimi. Toda anglosaksonski letalci so bombardirali mesto, kjer so mnogi verovali v njih in pričakovali od njih osvoboditve, kjer so mnogi dan za dnem iskali opravičila za svoje nekritično zaupanje in slepe oči.

Še se spominjamo besedi: kako smo lahko brezskrbni, saj gredo vendar na Nemce! Ali: metali so letake, naj se umakne prebivalstvo toliko in toliko metrov od železniških prog! In: zakaj vendar streljajo na njih, saj mi vendar nismo sovražniki Angležev in oni nam nič nočejo itd.

Danes jih ne čujemo več. Morda bodo plačani agenti iznašli jutri nove, še bolj otročje in smešne od prvih...

Toda vsem tem naj bo jasno:

Med slovenskim narodom in današnjo politiko »zaveznikov« hlapčevanja židovstvu in Moskvi stoji 46 mrtvih in razmesarjenih Slovencev, ki so padli ne krivi ne dolžni!

Njihova kri ne kliče po maščevanju, kajti to je pridržano edino Vsemogočnemu, toda njihove ugasle oči in mrtva srca nas zaklinjajo, da spregledamo. Zahtevajo od nas poguma, da pogledamo resnici v oči. Molče nam kličejo, naj ne spregledamo svarilnih znakov ob naši poti, naj se zadnji trenutek morda zavemo smrtonosnosti današnje anglosaksonske politike, ki v službi Satana seje tačas smrt nad Evropo, mesto da bi jo pomagala braniti; ki podpira povsod eksponente Moskve, mesto da bi jih pomagala uničevati; ki razbija organske narodne centre, mesto da bi jih pustila v miru, delu in borbi proti tolovajski rdeči kugi, ki na ta način razbija tudi narode kot take in jih napravlja za lahek plen strupenih bacilov komunizma.

To so, bratje in sestre, opomini mrtvih. To naj bo sicer zelo, zelo drago plačan nauk za nas in naš narod. To pa naj bo tudi poslednji opomin.

Kakor se v zraku danes anglosaksonska in moskovska politika popolnoma ujemata in medsebojno podpirata tudi v naši deželi, prav tako se tudi na zemlji ena in druga politika skladata v celoti. Ni slučaj, da so istočasno s smrtno točo bomb frfotali po zraku letaki o krimski konferenci, v katerih se govori o popolni soglasnosti vseh treh sil in kjer naj bi si Churchill, Roosevelt in Stalin baje prijateljsko podali roke.

Res je: ta politika uničevanja, ubijanja in rušenja vsega, kar ni pripravljeno podvreči se komunizmu in preko njega židovstvu, je popolnoma soglasna, ker jo diktira samo eden: Stalin. In samo tako je tudi razumljivo, in le tako se da razlagati tudi terorističen napad na protikomunistično Ljubljano.

In dokler bo ta »zavezniška« politika taka, nimamo od nje ničesar pričakovati. Nobeni »angleški interesi« tega ne morejo spremeniti, kajti ne vem, če je bil čisto angleški interes bombardirati Ljubljano. Bil pa je gotovo interes vserušilnega židovstva in komunizma, v čigar službi stoje danes londonski masoni, ki upravljajo, žalibog, ta imperij. V tej službi bodo pa stali vse dotlej, dokler bodo vodili borbo proti evropskim narodom, ne pa proti komunizmu, kjer koli naj se ta pojavi.

In vse dotlej nima niti Evropa niti noben krščanski narod v njej, pa tudi ne mi Slovenci pričakovati z zapada nič dobrega: niti po zemlji niti po zraku niti po morju, kajti povsod je danes še v ozadju temna silhueta večnega Žida z njegovo tačasno figuro Josipom Visarionovičem Džugašvilijem — imenovanim tudi Stalin.

Če bomo tako razumeli težko preizkušnjo, ki je prišla s petkovim napadom nad naše glave, se bomo častno in pietetno oddolžili svojim mrtvim sorojakom. Naj se ne zgodi, da jutri, Bog ne daj, kdor koli pade v svoji dovčerajšnji zablodi! Razumite klic svoje vesti in razuma, poglejte resnici v oči! Premagajte razočaranje in razbristrite pojme! Današnja doba zahteva velike ljudi težkih preizkušenj.

Naj nam bo črni petek 9. marca leta Gospodovega 1945 mejnik in poslednji opomin! Naj nam iz duše vzklije trden sklep: staviti se popolnoma v službo naroda kot junak in borec!

Iz užaloščenega srca pa naj se nam dvigne goreča želja k Vsemogočnemu:

Podeli našim mrtvim, ki smo jih prerano in tragično izgubili, miren počitek in večno zveličanje! Napravi jim lahko njihovo in našo lepo slovensko zemljo!

Imena žrtev

Objavljamo prvi seznam mrtvih, ki nam je bil na razpolago:

Ivan Babnik; Viktor Legar, cand. ing.; dr. Franc Marinič, zdravnik, in njegova žena Ana; Drago Besov; Alojzija Znidaršičeva, soproga uradnika; Marjeta in Pavla Markičeva; Silva in Marjeta Modičeva; Alojzij Jakoš, javni uradnik; Tani Dularjeva, pletilja; Viktorija Bambičeva, dijakinja; Karla Kančeva, soproga zdravnika in njena hči Pavla; mestni delavci: Jakob Pevec, Jože Markovič, Franc Jelševar; Angela Ovnova, trgovka; Josip Polše; Marija Potočarjeva; Jože Hribernik; Janez Omerzu; Ema Belakova; Rudolf in Vika Ramorjeva; Viktor Zajc in njegova žena Elizabeta; Marija Šušteršič, Niko in Dora Valjalo; Marija Kekova; Iva Žerjavova, vdova po podpolkovniku; Jože Majcen; Anica Lampetova, žena javnega nameščenca; Pozaršek Martin, upokojenec; Marija Daxova, uradnica; Valentin Čop, podpolkovnik v p.; Pavel Tomažič, uradnik; Ivan Sever, bivši poslovodja; Igor Ramor, mag. ph. in njegova žena Vera.

In nenadoma je nastal vihar...

Napisal Hans Colberg

Bilo je okoli poldneva zjutraj. Tedaj sta oba mlada ribiča odvezala svoj čoln z jadrom in odplula na morje. Nič prej in nič pozneje kakor navadno.

Paul je pravkar razvil jadro, medtem ko je Jürgen vzel v roko krmilo in naravnal čoln v zaželeno smer. Potem je sédel k bratu, potegnil iz žepa mehur za tobak, si počasi natlačil lahno upognjeno pipo in si jo svečano prižgal. Pri tem je vrgel levo nogo čez desno in se z desnico naslonil na obod.

Gledal je svojega brata, njegove skupaj stisnjene ustnice, ki so se zdele ko zapriseženo, da ne bodo več spregovorile.

»Jürgen!« je nato dejal Paul, samo da bi prekinil ta molk. Toda brat se je delal, ko da ga sploh ne sliši. Šele ko je Paul drugič imenoval njegovo ime, se je obrnil in vprašal (kako pa naj bi bilo sploh govora o čem drugem): »Misliš pač, da bi razpela še veliko jadro?«

Prvi trenutek ni mogel Paul ničesar odgovoriti. Na veliko jadro je mislil, seveda, na veliko jadro. Moral je napeto pomisliti, da se ni razjezil. Navsezadnje sta vendar brata, in živita že osem let, vse od očetove smrti, skupaj svoje borno življenje, se skupaj bojujeta proti vsem malim in velikim nezgodam, uživata skupaj revne sladkosti življenja, skupaj...

Vstal je, stopil naprej, pograbil umazanosivo veliko jadro in se ozrl proti bližajočim se oblakom. Nu, lepo, je pomislil, vsaj ni vedno enako. Toda to rečem, če se mi izogne, ga bom moral prisiliti. Tako ne more več dalje. Dovolj dolgo sem čakal. Bolje je vse končati kakor samó molčati in čakati. Nekoč se vendar mora zgoditi. Če ne danes, potem jutri. Eden jo mora pustiti. Ti ali jaz? Ali si morda misliš, da bom Ilso pustil tebi? Kar tako preprosto, meni nič in tebi nič: vzemi si jo, bodi srečen z njo, me zelo veseli? — Smešno!

Dekle se je pojavila pred njim. Dvignila se je iz teme lepa, moj Bog, tako lepa. Čisto razločno jo je videl: svetleči se plavi lasje, velike modre oči, ozke rdeče ustnice — vse, vse. In spoznal se je, kako koraka ob njeni strani, tako blizu, da čuti toploto njenega telesa. Tedaj je odločno obstal, ovil okoli nje roke, in še preden se je mogla Ilse obraniti, jo je poljubil na usta.

Potem je Ilse spoznala njegovega brata. Jürgen je bil starejši ko on, razumnejši. Zaradi tega mu je oče tudi prepustil vodstvo čolna. Bil je srečen, da mu je mogel predstaviti Ilso, njo, o kateri mu je bil že toliko pripovedoval. Še zdaj vidi, kako je narahlo sklonila glavo in se s svojimi modrimi očmi zazrla v brata, dolgo, predolgo.

Jürgen ni dejal ničesar, le toliko, da ga veseli, da jo je spoznal. Vse to se je prav za prav zgodilo tudi zelo naglo. In vendar je ostalo nekaj med obema, česar Paul spočetka sploh ni doumel. Kakor da imata dva človeka, ki se še nikoli nista videla — ne, dva zvona, vlita v različnih krajih, isti ton in tudi popolnoma isti zvok.

Često, ko jo je potem držal v rokah, se mu je zazdelo, da ni poljubila njega, ampak njegovega brata. Ilsine oči so bile tedaj široko odprte, gledala je čezenj in se smehljala z nedoumljivim smehljajem, da jo je izpustil in se je poslovil od nje prej kakor po navadi.

Ali jo brat ljubi? Ali ljubi ona njega? Prav nič mu ni treba, da bi mu to kdo potrdil. Vendar ni videl tistega, kar je videti želel, ko je na skrivaj zasledoval Jürgenova pota, ali če je skušal dekle zapeljati v past.

Paul je zamahnil z roko po zraku in pljunil čez krov. Začudeno je spoznal, da ni razen njega, morja in meseca nikjer ničesar. S smehljajem na ustnicah je stresel pepel iz pipe, potrkavajoč z njo ob jambor, in se vrnil k bratu.

Jürgen je stal ob krmilu: dosegla sta bila svoja lovišča. Brž so bile pripravljene mreže. Zunaj je ostalo le še nekaj končnih vrvi. Pa tudi te so bile kmalu nameščene. Mogla sta se torej zadovoljna vrniti domov.

Medtem se je bil veter nekoliko okrepil. Valovi so pljuskali že više. Tedaj je Paul vtaknil roke v žep in menil kakor le tako mimogrede: »Ti, ali sem ti to že pripovedoval? Ilse ima neko novo znanje.«

»Kako to?« je vprašal Jürgen čisto mirno, in zdelo se je, da ga to prav nič ne vznemirja. »Videl sem ju včeraj. Moškega ne poznam. Ni domačin. Velik fant. Zdi se mi, da je eden izmed tistih, ki grade nasip. Sta sta na peščine.«

Molk. »Zakaj mi to pripoveduješ, Paul?« ga je nazadnje vprašal Jürgen in se okrenil k bratu. Toda prav tako naglo se je spet ozrl stran.

»Oh, nič, le kar tako; mislil sem, da te bo zanimalo.«

Dolgo sta oba molčala. Tam čez je oddajal svetilnik svoje znake v noč. Svetlo, temno, svetlo, temno. Pod njunimi nogami so se lesketali svetli boki rib.

»To ni res,« je dejal Jürgen čez čas. »Prav gotovo si se zmotil. Ilse ne hodi z nobenim tujcem.«

»In če ti pravim!«

»Potem lažeš.«

Paul se je obrnil od rib, stisnil roko v pest in se nagnil naprej.

V tistem trenutku se je zagnal v čoln velik val, potem še eden in še eden in nato je tulil vihar brez prenehanja.

»Zvij jadra!« je zakričal Jürgen. Paul je skočil naprej in se lotil dela. Toda naj se je že kakor koli trudil, jadra ni mogel sneti. Na pomoč mu je moral priteti Jürgen. Vedel je takoj, kaj mu je treba storiti, in delo je bilo opravljeno. In medtem ko je Paul zvijal vihrajoče jadro, se je zgodilo tisto, kar vse življenje — ne, tistega v tem trenutku še ni mogel vedeti. Videl je samo, kako je Jürgen razširil roke in padel v morje.

Paul je naglo pograbil rešilni pas. Okleval. Od kdo ve kje mu je klical neki glas: »Zdaj je samo tvoja, samo tvoja in tebe ne obremenjuje nobena krivda, če ga ni več; ljubi jo, slišiš, in ona ljubi njega; ne bodi tako neumen — tako neumen — tako neumen!«

Tedaj je Paul zagnal pas čez krov. Čez nekaj minut je Jürgen že spet splezal v čoln in dejal zadovoljno: »Tokrat je pa le šlo po sreči, kaj?«

Vihar jima potem ni mogel več do živega. Gonil je vodo s čedalje bolj pojemajočo močjo odprtega morja sem, da sta mogla oba ribiča mirno pluti naravnost proti obali.

»Povej mi,« je dejal Jürgen, ko sta končno dosegla obalo in stopila na kopno, »ali si res videl Ilso s kom drugim?«

»Moja častna beseda.«

»Nu, torej,« se je zasmejal Jürgen, »potem je vse v redu. Pustiva jo, naj gre s komer hoče! Pojdi! Zaslužila sva si toplega groga! Hočeš?«

Z navzdol visečima rokama sta stopala oba brata skozi noč. Vihar se je bil že skoraj popolnoma polegel. Celó mesec je spet pogledal izza mrkih in debelih oblakov. In zdelo se je, ko da se po vsem tistem hudem nemiru veselo smehlja.

Besede generala Rupnika slovenski mladini

V soboto zjutraj je priredil mladinski urad v kinu Matici prvo slavnostno predstavo za mlade narodne pionirje in pionirke, katero so počastili s svojo navzočnostjo gospod prezident general Rupnik z gospo soprogo, nemški mladinski svetovalec g. dr. Koschier, Leiter des Amtes »Propaganda, Presse und Kultur« g. Verhouz, vodja mladinskega urada g. Bajde, načelnik Informacijskega oddelka g. Cergol, načelnik prosvetnega oddelka prof. Sušnik in mnogi vzgojitelji naše mladine ter zastopniki tiska. Zbrane zastopnike oblastev, javnosti in mladino je v kratkem, a lepem nagovoru pozdravil g. Nikolaj Jeločnik, ki je očrtal zlasti skrb gospoda prezidenta za našo mladino, katerega želja je bila pripraviti tej mladini tudi take predstave, kakršna je ta kot prva v seriji nadaljnjih.

Ob velikem navdušenju zastopnikov oblastev in javnosti, posebno pa še mladine, je nato izpregovoril še gospod prezident general Rupnik:

»Slovenska mladina! Fantje in dekleta! Ker ste vi, ki ste tukaj zbrani, prvi zvesto in pridno izvrševali svoje dolžnosti kot narodni pionirji, sem ukazal Mladinskemu uradu v sporazumu z nemškim svetovalcem dr. Koschierjem, da bodite vi tudi prvi deležni prireditve, kakršne bodo odslej na sporedu v okviru naše mladinske organizacije, ki obsega vso slovensko mladino. Kaj pomeni ta organizacija za vas in za bodočnost slovenskega naroda, sem že povedal v uvodniku v prvi številki vašega novega mladinskega lista. Prepričan sem, da se boste držali tam nakazanih smernic in dokazali, da je slovenska mladina sposobna in voljna sama sodelovati pri upravljanju svojih stvari in da bo zastavila vse svoje mlade sile, da bo v vzgoji in izobrazbi dosegla ono stopnjo, zaradi katere bo nanjo ponosen ves slovenski narod in nam bo postala v resnici najsvetlejša nada za lepše bodoče dni, za katere se zdaj žrtvujemo, delamo in trpimo.

S svojim dosedanjim zadržanjem in delom ste zaslužili, dragi moji fantje in dekleta, mojo toplo zahvalo in javno priznanje. Ponosen sem na vas, dragi moji mladi prijatelji, zakaj prav s svojim mladostnim optimizmom ste zgledno poučili marsikaterega našega rojaka, da je prav in pametno, da gremo tudi preko neprijetnih stvari z vedrino in dobro voljo, če hočemo doseči ono svetlo bodočnost, h kateri vsi stremimo. Kot skromen izraz mojega priznanja in pohvale naj bi bila današnja prva mladinska predstava, ki je namenjena prav vam in pri kateri vam želim mnogo koristne zabave. Poskrbljeno je, da bo deležna naša mladina v bodoče cele vrste takih predstav in drugih prireditev, pri katerih bo združevala v sebi prijetno in koristno zabavo. Živela lepša bodočnost naše mladine! Živel slovenski narod!«

Prezidentovemu govoru je sledilo predvajanje odličnega nemškega filma »Robert Koch«, ki je kaj primeren za namene takih prireditev.

Gospodarjem poškodovanih poslopij!

Gospodarji, ki so njih hiše ali kakšna koli druga poslopja poškodovana ali sovražnem letalskem napadu, naj se takoj javijo na policijski stražnici svojega policijskega okraja. Navedejo naj poškodbe na poslopjih in najnujnejše potrebe, da bo mogoče čimprej spet stanovati v hišah in rabiti poslopja. Policijska stražnica sprejme to prijavo ter jo posreduje tehnični zaščitni službi, ki takoj ugotovi obseg poškodbe in množino potrebnega gradiva, nato pa uprava policije izda potrebna potrdila in nakazila za gradivo. Šele s temi nakazili in potrdili si lahko stranka pridobi potrebno gradivo pri pristojnih korporacijah.

Ponavljamo, da brez prijave policiji ni mogoče dobiti nobenega nakazila za gradivo.

Opozorilo!

Dogodilo se je že več nesreč z neeksplodiranimi ročnimi bombami, ki so ostale v snegu in so sedaj, ko je sneg skopnel, postale zopet nevarne.

Prebivalstvo se zato opozarja na nevarnost takih bomb, katerih naj se ne dotika, marveč naj vsako tako najdbo takoj javi najbližji vojaški posadki, ki bo poskrbela, da se nevarnost odstrani.

Sožalje g. prezidentu

Po petkovem terorističnem letalskem napadu na Ljubljano so prezidentu Pokrajinske uprave generalu g. Rupniku izrazili sožalje za nesrečne žrtve SS-Brigadeführer Harm, ki ga je poslal kot svojega zastopnika SS-Obergruppenführer Erwin Rösener, dalje zastopnik nemškega konzula v Ljubljani g. Liesenberg in upravni svetovalec g. dr. Doujak.

Sožalje mestu Ljubljani

Nemški upravni svetovalec za ljubljansko pokrajino g. dr. Herman Doujak je izrazil svoje prisrčno občuteno sožalje predstavnikom mesta Ljubljane.

Ravnotako je izrazil predstavnikom mesta svoje sožalje generalni konzul Nezavisne Države Hrvatske g. prof. Salih Baljić.

Uradni razglas

Luftwarnsender des Höheren SS- und Polizeiführers im Wehrkreis XVIII Laibach oddaja zdaj pri letalskih alarmih sproti poročila o položaju v zraku — v vednost prebivalstva.

Za poslušanje teh poročil je treba radioaparate naravnati na val oddajne postaje Ljubljana.

Poziv Socialne pomoči

Za številne oškodovance zaradi letalskega napada na Ljubljano potrebujemo nujno razna oblačila, kuhinjsko posodo in pohištvo.

Darujte alj nam vsaj prodajte take predmete.

Socialna pomoč

Nov zatemnitveni čas. Do vštetega 18. marca je zatemnitev obvezna od 18.55 do 6.05 ure.

Zapora lepenke. Šef Pokrajinske uprave je izdal odredbo, s katero stavlja pod zaporo vse zaloge lepenke. Lepenka je vezana od zdaj naprej na nabavnice, ki jih izstavlja Pokrajinski gospodarski svet izključno le tistim oškodovancem po bombnih napadih, ki s potrdilom policijske uprave ali protiletalske zaščite dokažejo poškodbe na oknih.

Obratovanje tramvaja. Šef pokrajinske uprave je odredil naslednje: Električna cestna železnica sme obratovati v času od 6. zjutraj do 19. zvečer neprekinjeno, od 19. dalje pa samo vsake pol ure. — Ta odredba stopi takoj v veljavo.

Prodaja radijskih aparatov in njih sestavnih delov je po odredbi šefa Pokrajinske uprave stavljena pod zaporo. Trgovci so dolžni prijaviti zaloge in voditi knjigo o prejemu in oddaji blaga. Prodaja aparatov in njih sestavnih delov je od zdaj naprej vezana na nabavnice.

Prepovedano trganje vrbovih mačic. Po § 156 gozdnega zakona je trganje vršičkov in mačic vrbovja na zemljiščih, ki spadajo pod odredbo g. z., zaradi zaščite čebelne paše prepovedano in kaznivo. Po § 3 zakona o varstvu poljščine in prepovedano trganje mačic na vrbovju. Vsi prestopki zoper ta dva paragrafa se kaznujejo.

Zbiranje starega papirja. Slov. Rdečemu križu je nabirka starega papirja dosedaj prinesla lep znesek v njegove človekoljubne namene, pomagala pa tudi s predelavo domačemu podjetju in njega delavstvu. Zato se vodstvo SRK obrača ponovno do uradov, podjetij in privatnikov v prošnjo, da mu oddajo star papir, lepenko itd. Darovalci manjših količin naj blagovolijo oddati papir gospodarskemu oddelku v šoli pri Sv. Jakobu, večje količine pa prevzamemo na pismeni ali telefonski poziv (naša št. 21-29).

Nadaljnje omejitve o potrošnji plina. Šef Pokrajinske uprave je z dnem 12. marca 1945 določil, da mestna plinarna oddaja plin z normalnim pritiskom samo zjutraj od 6.45 do 7.15 in opoldne od 11 do 12.30. Oddajanje plina ob drugem času mora brezpogojno odpasti. Ostale določbe odredbe z dne 1. II. t. l. ostanejo nespremenjene.

Gledališki igralec Emil Kralj umrl. 1. marca je umrl tudi v Ljubljani znani dramski igralec Emil Kralj, ki je bil zadnje čase član koroškega obmejnega gledališča.

Nov list v Idriji. Lokalni list »Mi gremo naprej« se je preimenoval v »Idrijčan«.

Osebne vesti

POROČILI SO SE:

V Ljubljani: g. Rudolf Keršič, stud. iur., in gdč. Anica Knifičeva. Čestitamo!

UMRLI SO:

V Ljubljani: Svetozar Šešek, privatni uradnik; Magda Wallentschagova; Ivana Škrbetova, posestnica iz Žužemberka; Marija Močnikova, soproga viš. policijskega nadzornika v pok.; Alojzij Klešnik, zidarski polir; Ivanka Bončeva; Jože Pavlin, zvaničnik drž. železnic; Neža Ahčanova, soproga žel. strojevodje v pok.; Antonija Trinkova, posestnica; Ivan Škerjanc, žel. uradnik v p.; Franc Boneta, natakar; Marija Žagarjeva; Pavla Medenova; Josip Štrukelj, zasebni uradnik v p.; Marija Medvedova, posestnica v Krakovem; Majda Krejarjeva, dijakinja uršulinske meščanske šole; Marija Kušarjeva; Frančišek Židlicky.

Naše sožalje!

Ljubljanskemu prebivalstvu!

Zadnja velika nesreča je usoden opomin prebivalstvu, naj s čim večjo resnobo in vestnostjo upošteva vse predpise letalske zaščite. Hitite takoj na varno v zaklonišča, čim čutite nevarnost, ter se ne zanašajte na alarme.

Mestno županstvo je že o pravem času organizirano oskrbovalno službo takoj po nesreči postavilo oškodovancem na razpolago.

Ta oskrbovalna služba skrbi za začasna prenočišča, za skupno prehrano oškodovancev ter za nadomestilo izgubljenih živilskih, oblačilnih, tobačnih in drugih nakaznic, razen tega pa tudi za prevoz in shrambo pohištva in gospodinjskih predmetov na druge kraje ali v skupna skladišča. Vsak oškodovanec ima pravico za prenočišče in prehrano pet dni po napadu.

Oškodovanci naj se tako po nesreči javijo na zbirališčih oskrbovalne službe.

Zbirališča oskrbovalne službe, ki že poslujejo, so naslednja:

1. Gostilna Tomič, Kolezijska ul. 15;
2. Gostilna »Pri lovcu«, Rimska cesta, na oglu Bleiweisove ceste;
3. Mladinsko zavetišče na Viču, Cesta XVII. št. 5.

Kakor rečeno, vsa ta zbirališča že poslujejo in so popolnoma na razpolago vsem oškodovancem. Služba je trajna.

Za pomoč in podporo naj se zbirališčem javljajo seveda samo resnično oškodovani in pomoči ter podpore potrebni. Sleherna zloraba bo kaznovana po zasluženju.

Prijavljenci bodo dobili na zbirališčih oskrbovalne izkaznice s pravico za hrano in vse druge podpore. Brez te oskrbovalne izkaznice oškodovanci ne bodo mogli nikjer dobiti podpor.

Ponavljamo, da bodo oškodovanci, ki so kakor koli izgubili živilske, tobačne, oblačilne in druge izkaznice, prav tako pa tudi taki, ki so izgubili živilsko zalogo, obleko, obutev itd., dobili na zbirališčih nadomestne izkaznice za nabavo vseh teh predmetov. Z vso resnobo svarimo pred zlorabo in izkoriščanjem javne dobrodelnosti! Posebno pa opominjamo pred skušnjavo, da bi ta ali oni morda skušal izkoristiti nesrečo drugega z odvzemom ali tatvino njegovega blaga. Vsaka taka tatvina bo kaznovana s smrtjo!

Potovanje v usodo

ROMAN ★ NAPISAL MARIJ SKALAN

Toda preiskovanje podzemlja ga je prepričalo, da so vsi napori in upi zaman. Iz te pasti ni mogoče priti brez tuje pomoči, a tuja pomoč pomeni konec svobode. On ni, kakor Jeane, računal s plemenitostjo kneza in Vinka.

Kljub temu dolgo ni izgubil ravnotežja. Šele ko so potekale ure druga za drugo in se položaj niti za las ni menjal, je pričel postajati živčen in razdražen. Nazadnje se je kakor blazen zaletaval v stene, preklinjal in dolžil Jeaneo svoje nesreče. Končno se je pa vendarle pomiril. Nedvomno je zasnoval nov načrt, ki se mu je zdel vreden upanja v rešitev tudi iz tega, na videz tako brezupnega položaja.

XIV.

Vinko je po razgovoru s knezom skoraj pobegnil na prosto. Čutil je neskončno potrebo biti nekje popolnoma sam s svojimi bolnimi mislimi. V sobi ni čutil take samote. Zdelo se mu je, da mu štiri tesno razvrščene stene omejujejo razmah občutij, ki so mu valovala v duši. Odšel je po stezi do studenca in zavil nato v pragozd, ki se je širil vsenaokoli v neznane daljave. Toda zdaj ni videl ne dreves ne živali. Pogreznjen vase je skušal do dna doumeti vse, kar je pravkar doživel.

»Moje slutnje zadnjih dni torej niso bile samo nasledki bolestne domišljije,« si je dejal. »Bile so migljaj nekega božanstva, ki čuva nad menoj. Njihov namen je bil pripraviti me na udarec, ki me bo zadel in ga zdaj res čutim v vsej njegovi teži. Jeane, moja nevesta, je zločinka, ničvredna ženska, ki je ovila svoje roke okoli mene zato, da bi me s hlinjenjem najplemenitejših človeških čustev oropala in uničila. Vse njene besede, od Port Saida do včeraj, so bile laž. Vsi njeni nežni pogledi so bili prevara. Zaljubil sem se v zločinko, o kateri ne vem nili tega, kdo je v resnici, od kod je in katero je njeno pravo ime. In ves ta čas, ko sem potoval z njo kot s svojo nevesto, je bila ljubica onega, katerega mi je predstavila kot svojega brata Paula Landeca, trgovca iz Marseillea. Kako sem mogel biti tako slep? Ali sem mar nedozorel paglavec? Ali je bilo zaman vse moje študiranje na gimnaziji in univerzi? Kako sem mogel postati doktor pravoslovja? Bedak...«

Ta beseda mu je odmevala po duši, in zdelo se mu je, da jo slišijo tudi cvetice okoli njega, ovijalke, ki so se vzpenjale na drevje, drevesa, ki so molela proti soncu svoje krone in vse živali, ki so se skrivale po goščavi. Da jo slišijo in se mu krohočejo.

»Bedak... Kateri drug izraz bi mogel izraziti to obupno stanje, v katero me je vrgla moja lahkovernost? Jeane? Moja nevesta?«

Zakrohotal se je ob misli na pojmovno vsebino teh besed. Toda njegov krohot ni bil izraz sproščenosti, marveč obupne samoobsodbe.

»To žensko sem ljubil... Ali sem jo res ljubil?«

Skušal je preiskati svoja čustva vse od prvega rahlega začetka do tega trenutka po zadnjem usodnem udarcu. Prisluhnil je svojemu srcu. Zaman. Nikjer, niti v najglobljih globinah se ni ganilo nič takega, kar bi kakor koli še pričalo o tem, da je Jeaneo kdaj ljubil, a še manj, da jo ljubi zdaj.

»To ni bila ljubezen,« si je dejal. »Če bi bila, potem bi moral čutiti zdaj vsaj sočutje do nje. Moral bi jo vsaj skušati razumeti. Toda kaj naj bi razumel? Ali je tu sploh treba še kaj razumeti? Podlost je podlost in ostane, pa naj jo preučujemo tudi s čustvenimi ali znanstvenimi metodami. Nič drugega ne more vzbujati kakor prezir in zaničevanje. Moja ljubezen do nje je morala biti že od začetka neko slepilo, kateremu je le ona sama mogla dajati videz resničnosti. V trenutku, ko je ta čar izginil, je morala usahniti tudi ljubezen sama po sebi. Torej sem ozdravljen?«

Znova je prisluškoval svoji notranjosti.

»Da, popolnoma ozdravljen,« je zaključil. »Tako ozdravljen, kakor da sploh nikoli nisem bolehal za to utvaro. Zdaj vem, da ni le telo samo sebi najboljši zdravnik, ampak je tudi duša sposobna izločiti v primeru potrebe iz sebe vse razkrajalne strupe. To poglavje je tedaj zaključeno. A zdaj?«

Praznina, ki je nastala za tem zaključenim poglavjem v njegovem srcu, je obupno klicala po neki novi vsebini. Treba jo je bilo napolniti in dati čustvovanju neki novi smisel. Seme tega novega smisla je pričelo kaliti v njem še preden je obračunal z Jeanco. To seme je bila Ranoa. Zdaj so se kali razraščale z bohotno naglico, kakor rastline v tropičnih deželah ob obilici vode in sonca. Skoraj naenkrat, da se vse resničnosti niti zavedeti ni mogel, je vse njegovo bitje zahrepenelo po princesi. Srce je terjalo utešitve v novi ljubezni za bolečino prejšnje, v kateri je umrla.

»Ranoa...,« ustnice so mu samogibno zašepetale njeno ime.

Videl jo je v duhu pred seboj nasmejano kakor vedno. Bila je čista in jasna ko cvetica sredi tropičnega pragozda, vsa polna čara tujega, neznanega, pa vendar hrepenenju tako dragega.

»Da,« si je dejal, »nebo samo je določilo tako. Zdaj ni več dvoma in ga ne more biti. Ranoa...«

Kakor slepec, ki je po mučni bolezni spet spregledal, se je zagnal znova na stezo in odhitel proti svetišču. V srcu mu je kljuvalo hrepenenje videti jo čimprej in ji dokončno povedati, da se je odločil za njo, da hoče biti samo njen in da more biti le ona zdravilo njegovi duši. Skoraj tekel je. Sonce je sijalo z višine neba na krone stoletnih dreves in njegovi posamezni žarki so risali po tleh svetle lise. V potočku je žuborela voda, a vetra ni bilo, da bi pel v ravenalu svojo hrepenenja polno melodijo.

Nenadoma je spet obstal. Misli mu je spreletelo novo vprašanje:

»Ali ni tudi ta korak nepremišljen? Še včeraj sem bil prepričan, da moram ostati zvest svoji besedi in ne smem zapustiti Jeanee, zdaj pa hitim, da izpovem Ranoi svojo ljubezen. Kdo bo po teh skokih iz skrajnosti v skrajnost še mogel verjeti mojim besedam? Moral bi počakati...«

Spet je premišljeval.

»Na kaj naj čakam? Jeane je zame mrtva. Na ljubezen do Ranoe? Da, ali more biti to hipno čustvo, ki se je porodilo iz razočaranja z Jeaneo, sploh resnična ljubezen? Ali ni tudi to samo trenutno razpoloženje? Samo želja po nadomestitvi izgubljenega? Ranoa ne zasluži takih plitvih čustev; ona je vredna resnične, velike in trajne ljubezni. Ali je moja taka? Zdaj morda, ali pa bo tudi jutri, čez teden, čez mesec, čez leto dni in potem vse do konca življenja?«

Počasi je šel dalje. Ni hotel več hiteti, kakor je prvi kos poti. Pa se mu je vendarle zdelo, da se je še prehitro približal stanovanjskemu poslopju. Obstal je zato znova pred vrati.

»Morda moja ljubezen do nje res ni taka, kakršna bi morala biti,« je ugotovil, »toda moja odločitev se ne more in ne sme več spremeniti. Ljubil jo bom. Prav gotovo bodo moja čustva do nje dobila tisto obliko, v kateri postanejo res ljubezen v najvišjem in najplemenitejšem smislu besede. K njej moram.«

»... njemu zlata kaplja ...«

5000 hiš je v Ljubljani, prav toliko stopnišč, 5000 shramb in isto število kopalnic, ki jih električno razsvetljujemo. Razvajeni smo, da puščamo stopnišča razsvetljena cele ure brez potrebe, v shrambah in kopalnicah često pozabimo izklopiti stikalo in — žarnica sveti dolgo v prazno.

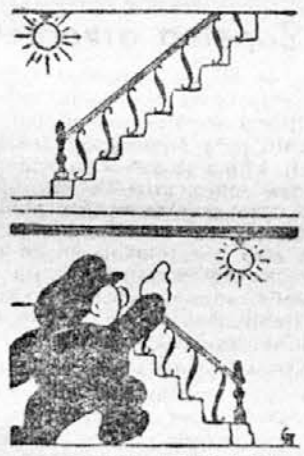

Iz dobiček POTRATE?

»Mestna elektrarna ljubljanska je po večkratnih, v različnih hišah in ob različnem času izvršenih ogledih dognala: »Če bi povsod stopnišča priklopili na avtomatska stikala, če bi v shrambah in kopalnicah gorela luč samo takrat, kadar jo potrebujemo, bi si Ljubljana prihranila letno najmanj 200.000 kilovatnih ur, to je 850.000 lir, ki gredo sicer v mojo malho.«

»Kako dolgo vendar še ...?«

Boj POTRATI

Stopil je v knezovo sobo, a bila je prazna. Obstal je negotovo pred Ranoimi vrati.

»Ali naj potrkam? Ali smem kar tako k njej? Ne da bi prej prosil kneza za dovoljenje?«

Potrkal je. Vrata so se odprla in pred njim je stala Ranoa v krasnem oblačilu in vsa v dragotinah. Zazdelo se mu je da je še mnogo lepša kakor sicer.

»Pričakovala sem vas,« je dejala in ga povabila v sobo.

»Ali ste vedeli, da pridem?« se je začudil.

»Srce mi je povedalo.«

»Srce?«

»Da. To nikoli ne laže.«

»Ali ste o tem tako trdno prepričani?«

»Sem.«

»Jaz se pa bojim, da ne govori vedno resnice.«

»Laže samo tisčim, ki so sami lažnjivci.«

Vinko je vztrepetal. Preproščina, s katero je izgovarjala prescnetljive resnice, je dokazovala, kako čista in nepokvarjena je njena duša. Ali ne bi bilo najpodlejše dejanje, prevarati tega otroka prirode, pa četudi nehote in ponevedoma? Zavedel se je, da besed, ki ji jih bo zdaj govoril, ne bo mogel in smel nikoli več ovreči. Če jo zaprosi za njeno roko, bo moral ostati večno samo njen.

»Princesa, Ranoa,« je dejal, »prišel sem, da vas poprosim za vašo roko. Ali hočete postati moja žena?«

»Hočem...« je odgovorila in sklonila glavo.

Stopil je bliže k njej in jo prijel za obe roki. Brez besed je naslonila svojo glavo na njegova prsa. Potem je rekla z nežnim, od čustev drhtečim glasom:

»Vzljubila sem te že tisti trenutek, ko sem te prvič zagledala in molila zate, da ne bi storil ničesar takega, kar bi porušilo uresničenje mojega hrepenenja; še bolj pa, da ne bi postal žrtev načrtov, ki so se pletli okoli tebe in nas vseh.«

»Ti si vedela zanje?« jo je vprašal začudeno.

»Slutila sem jih, kakor jih je slutil tudi moj oče. V nas so ohranjene še sposobnosti slutenj, katere ste Evropci že davno izgubili, ali pa so vam opešale do nepomembnosti. Jaz morem takoj zaslutiti, ali je človek, ki ga zagledam, dober ali slab, pošten ali nepošten.«

»Ali sem jaz dober in pošten?«

»Si.«

»A jaz sem se že bal, da nisem.«

»Kdor se boji biti slab in nepošten, ne more propasti.«

»Ti si gotovo tudi slutila, da sem bil zapleten v mrežo ki...«

»Ne govori!« je vzkliknila in se mu zastrmela v oči. »Vedela sem vse.«

»In si me kljub temu vzljubila?«

»Še bolj. Bil si potreben velike ljubezni, ker samo ta te je mogla rešiti.«

»Ranoa,« je vzkliknil presunjen. »Ti si vredna vse večjih čustev, kakor so moja. Moje srce pa je še vedno bolno. Bojim se, da ne bo moglo tako kmalu vzplamteti v vsem tistem žaru, kakršnega bi zaslužila po svoji lepoti, dobroti in plemenitosti.«

»Ne bojim se za tvojo ljubezen. Ljubil me boš z vsem srcem. To slutim. A tvoja velika in čista ljubezen mora vzplamteti iz tvojih lastnih sil. To se bo zgodilo, ko se bo tvoje srce spočilo po mukah razočaranj zadnjih dni. Od vsega bo ostal samo še neprijeten spomin na grde sanje v neki daljnji, temni noči.«

»Od vseh čud, ki sem jih tu odkril,« je vzkliknil, »si ti največje. Če bi mi bil prej kdor koli rekel, da je na vsem svetu le ena sama tako razumna in dobra mladenka kakor si ti, bi mu bil brez pomislekov dejal, da laže. A ti si zares tu, živa in resnična.«

»In tvoja...« je dejala nežno in dvignila k njegovemu svoj obraz.

Objel jo je in poljubil.

»Oprostita, otroka moja!« je dejal tedaj knez, ki je pray tisti trenutek odprl vrata. »Hotel sem...«

»Oče,« ga je sredi stavka prekinila Ranoa,« podeli nama svoj blagoslov!«

Knezov obraz je obsijal žar sreče in veselja. Z levico je prižel na svoja prsa Ranoo, z desnico Vinka. Potem je ginjen dejal:

»Poidimo! Čas beži.«

Ranoa si je posadila na glavo dragocen diadem in odšla nato z Vinkom in očetom v svetišče. Knez se je za trenutek odstranil, a ko se je vrnil, je bil oblečen v oblačilo starih hovanskih svečenikov. Tak je stopil pred oltar, kamor sta drug nasproti drugega pokleknila Ranoa in Vinko. Pod stopnicami sta klečala stari oskrbnik in njegova žena. Knez je najprej prebral neko molitev v malgaščini, nato je dejal v francoščini:

»Naj se izvrši obred združitve zadnje potomke nekdaj vladajočih knezov, princese Ranoe Ravaevalo, in doktorja Vinka Sobočana, kot zadnji v tem svetišču in po starem običaju, da se s tem za vselej zaključi preteklost Madagaskarja!«

Po teh besedah je vzel knez iz rok božanstva žezlo in ga prelomil na dvoje, govoreč:

»Kakor je prelomljeno to žezlo, tako je prelomljena preteklost, da se nikoli več ne vrne ono, kar je bilo. Končano je...«

Nato je vzel v levico Ranoino desnico in v desnico Vinkovo levico, dočim je Ranoina levica prijela Vinkovo desnico, da je bil tako strnjen krog vseh treh, in dejal:

»Naj se prelije tvoja duša, Ranoa, v njegovo, in tvoja, Vinko, v njeno, in vajini duši bodita eno in vajini srci postanita eno in vajini telesi se združita v enol Tako bodi danes, jutri in vse dni do konca vajinega življenja.«

Združil je Ranoino desnico in Vinkovo levico, da sta se držala za obe roki, in govoril dalje:

»Kar bo vzklilo iz te enote bodi blagoslovljeno iz rodu v rod na zemlji in na nebu!«

Tedaj sta pristopila oskrbnik in oskrbnica ter položila Ranoi in Vinku na glavo venca iz rdečih orhidej. Ženin in nevesta sta se objela in poljubila ter si nataknila prstana, ki jima ju je izročil knez.

»Moj mož!« je vzkliknila Ranoa.

»Moja žena!« je odgovoril Vinko.

»Tako bodi!« je zaključil knez, se vzravnal in zopet bral nekaj v malgaščini, na kar sta odgovarjala oskrbnik in oskrbnica. Ko je bilo tudi to končano, je knez objel najprej Ranoo in nato Vinka ter oba poljubil na čelo, dočim sta onadva njemu poljubila roko. Obred je bil s tem končan

»Po obredu, ki sem ga izvršil,« je dejal knez, ko so odhajali iz svetišča, »sta od tega trenutka dalje mož in žena. Želim pa, da ostaneta dejansko samo zaročenca, dokler ne skleneta javnega zakona po obredu dežele, v kateri bosta živela. Ta obred sem izvršil samo zato, da se ob koncu mojega rodu na Madagaskarju še enkrat in poslednjič obnovi ceremonija, po kateri so se poročali nekdanji vladarji in veljaki otoka. Za vama ne bo deležen tega obreda nihče več. Z vama prehaja v zgodovino. Tako sta bila priči zgodovinskega trenutka, ki vama dokazuje, kako minljivo je vse na svetu in kako neutegoma se menjavajo vse stvari in reči.«

V obednici je bila že pogrnjena miza in kmalu je bilo na njej tudi kosilo h kateremu sta bila povabljena tudi oskrbnik in oskrbnica kot priči slovesnega obreda v starodavnem svetišču. Bila sta še vedno solznih oči, saj sta se v polni meri zavedala, kaj je pomenil pravkar zaključeni obred.

Dalje prihodnjič.

KULTURNI TEDNIK

Lepa knjiga za matere

Slovaki se morejo ponašati, da so imeli že v prejšnjem stoletju žensko, ki se je vsa predala načrtnemu proučevanju razvoja malih otrok in njihove duševnosti in je tako opravila pomembno in dragoceno delo, še preden so se pojavili pri drugih narodih mladinski psihologi in zgradili zdaj že obsežno moderno vzgojno znanost. Ta ženska je bila pisateljica Elena Marothy Šoltésova, hčerka evangeličanskega župnika in narodnega buditelja Daniela Marothyja.

Elena Marothy Šoltésova (1825 do 1939), poročena s trgovcem Šoltésom, urednica mesečnika »Živena«, pisateljica ljudskih povesti itd., je pričela zapisovati dne 28. septembra leta 1879. svoja opazovanja hčerke Alenčice in sinčka Ivana in je nadaljevala to zapisovanje vse do njune rane smrti. S tem je ustvarila dnevnik kakršnega prej ni bilo, dnevnik življenja in razvoja malih otrok, ki je postal bogata zakladnica za spoznavanje otroške duševnosti sploh. Njeno zapisovanje pa ni bilo morda suhoparno-znanstveno kakor zapisovanje poznejših pedagoških psihologov, ampak prežeto ne le z veliko in nežno materinsko ljubeznijo, ampak tudi s čutom za lepo oblikovanje, ki se dviga do priznanja vredne literarne oblike. Zato delo Šoltésove »Moja otroka« ni le zanimivo branje za vse tiste, ki jih zanima, ali jih vsaj mora zanimati razvoj otrok, ampak tudi za vse one, ki ljubijo toploto pripovedovanja z nežnočutnim darom za lepoto besede in oblike. Knjiga »Moja otroka« je tako obenem poučna in izpodbudna ter literarno lepa. Zato ni nič čudnega, da je doživela med Slovaki veliko popularnost in več izdaj ter da so jo prevedli tudi že na druge jezike.

Naša nova založba Ljubljanska knjigarna je zato storila prav, da se je namenila izdati to delo slovaške matere in pisateljice v slovenskem prevodu. Tako smo dobili zdaj prvi del knjige »Moja otroka« (240 strani) in drugi del bo verjetno sledil prvemu tudi že v kratkem. Delo je prevedel Loize Uršič. Prevajanje ni bilo lahko, ker je v delu mnogo posebnosti otroške govorice, ki ni različna le pri različnih narodih, ampak celó pri različnih družinah. Kljub temu je prevod precej dober in so zlasti ponekod najdeni zelo posrečeni slovenski izrazi za slovaške otroške rečenice. Tako bo postala ta vzorna knjiga nedvomno priljubljena tudi pri nas posebno pri materah in sploh vzgojiteljih. To zasluži tudi po svojem zdravem etičnem duhu in globoki materinski ljubezni, ki jo preveva od začetka do konca. Slovenska izdaja je preprosta, a čedna. Natisnila jo je Delniška tiskarna.

Druga Šarabonova pesniška zbirka, Mitja Šarabon, menda najmlajši med slovenskimi pesniki, je stopil pred javnost lani s svojo prvo pesniško zbirko »Bolečino«. Z njo je dokazal nedvomno talent, le da še ni razodel dovolj neodvisnosti od svojih vzornikov, med katerimi je na prvem mestu Aloiz Gradnik. Pa tudi sicer je bilo v »Bolečini« še dosti nedognanega, mladostno preobčutljivega in nejasnega. V svoji drugi zbirki, v »Nemi radosti«, ki jo je te dni izdala Ljudska knjigarna (datirana je še z letom 1944., kakor prva zbirka), je pa Mitja Šarabon že dosti zrelejši in boli prečiščen. Še vedno hodi sicer po Gradnikovih stopinjah toda ne v slabem smislu in boli oblikovno kakor vsebinsko. »Nema radost«, samo 28 strani obsegajoča knjižica, je ciklus pesmi, posvečen pesnikovi ženi Jadki za novo leto 1945., ki ga je po vsej priliki tudi inspiriral. Medtem pa ko je bila prva zbirka skoraj izključno le erotičnega značaja, nahajamo v pesmih te druge zbirke tudi že močne elemente refleksivne lirike, ki dokazujejo naglo in plodonosno pesnikovo miselno dozorevanje. Oblikovno je Šarabonova poezija naravnost vzorna in gotovo se ne motimo, če pričakujemo, da se nam bo razvil iz Mitja Šarabona močan in pomemben pesnik. Že v tej zbirki je nekaj pesmi, ki imajo več ko le trenutni pomen. Knjižico je opremil akad. slikar Riko Debeniak.

Pridige Ksaverja Meška. Ljudska knjigarna je izdala prvi del najnovejšega spisa pisatelja Ksaverja Meška »Pridige«. V njej je zbral Meško svoje pridige, ki se ne odlikujejo samo po svoji miselni globini, zgrajeni na zrelem življenjskem izkustvu, ampak tudi po Meški svoiskem stilu in lepem jeziku. V tem oziru moramo šteti Meškove pridige med najboli dovršene, kar jih je kdaj izšlo pri nas, od prve knjige očeta Janeza Svetokriškega dalje. Uvodna pridiga je napisana na Očenaš, potem slede pridige o Brezmadežni, adventne, božična, novoletna, postne, predvelikonočne, velikonočne, spovedna, povelikonočne in pridige za razne pozneiše praznike do svete Neže. Ta prvi del zaključuje še pridiga za pohablience in dodatek z osnutkom za ženina in nevesto. Knjiga obsega 169 strani in jo je Zadružna tiskarna čedno natisnila.

Nagrada za najboljšo slovensko dramo. Slovenci smo bili doslej menda edini narod, ki ni imel nobene nagrade za odrska dela. To pomanjkljivost je zdaj odstranilo naše Državno gledališče z ustanovitvijo Linhartove spominske nagrade za najboljšo novo slovensko izvirno dramo. Nagrada bo podeljena prvič letos na slovesen način 28. decembra v Drami in potem vsako leto. Nagrajeno bo najboljše v letošnjem letu igrano ali do 15. novembra izročeno novo izvirno delo. Letošnja nagrada znaša 15.000 lir, in

HUMOR

Naj joče

Neko detece je ponoči zajokalo v posteljici. Dete je jokalo, mati ga je zibala. Mogoče je bilo bolno, da se ni moglo umiriti. Mati ga je zibala, tako da so jo že začele boleti roke. Oče se je samo obrnil v postelji in spal dalje. Ženo so začele boleti roke, pa je poklicala moža, da naj zaziblje on otroka. Toda mož ni hotel o tem ničesar slišati. Žena se je zato razjezila in mu rekla:

»Moraš ga zibati, saj je otrok pol moj in pol tvoj.«

Mož ji je odgovoril: »Ti zibaj svojo polovico otroka, a moja polovica naj mirno joče naprej.«

Vrednost žene

Neki mladenič se je sestal s svojim starim profesorjem in ko ga je ta vprašal, kako mu gre, mu je mladenič odvrnil, da se je pred nedavnim oženil z žensko, ki ima mnogo dragocenih vrlin. Profesor mu je čestital in vzel svinčnik in papir. Mladenič ga je začudeno pogledal in vprašal, kaj namerava storiti. Profesor mu je odgovoril, da bo vse njene vrline popisal in seštel, da bo videl, koliko je vredna njegova žena.

»Prekrasna je,« je začel mladenič.

»Dobro,« je odgovoril profesor in napisal ničlo.

»Bogata je.«

Druga ničla.

»Izobražena je.«

Tretja ničla.

»Igra lepo na klavir.«

Četrta ničla.

»Živahna je.«

Peta ničla.

»Dobra in plemenita.«

Šesta ničla.

»Iz dobre družine.«

Sedma ničla. Tedaj je rekel profesor: »No, zdaj postavi pred te ničle katero koli število in toliko stotisočev je tvoja žena vredna.«

Znamenita gora

»Torej to je ta znamenita gora,« je rekel neki tujec dijaku, ki ga je srečal na poti.

»Da, ta gora je zelo znamenita in zanimiva.«

»Zakaj pa je tako zanimiva?«

»Pred nedavnim sta splezala nanjo dva tujca, pa se nista več vrnila.«

»Ali je mogoče? Ali se jima je kaj pripetilo?«

»Ne. Vrnila sta se po drugi strani.«

Anekdota

Nekdo je pripovedoval v družbi vpričo Viljema Buscha o slavnem nizozemskem slikarju, ki naj bi z eno samo potezo svojega čopiča znal izpremeniti nasmejan obraz v jokavega.

»To pa vendar ni nič takega!« se nasmehne Busch. »Moja mati je znala isto prav dobro celo — z metliščem.«

Bernard Shaw in radovedna dama

Ko se je Bernard Shaw vrnil z nekega potovanja po Grčiji, ga je neka dama vprašala, ali je res, da imajo vse Grkinje ‚grške' nosove.

»Seveda!« je odgovoril Shaw.

»Kako je to mogoče?«

»Mar mislite, da Grkinje svoje nosove od zunaj uvažajo?«

Zdravnik in otrok

Mnenje naših babic in dedov, da naj bi naši otroci dorastli po možnosti brez zdravnika, že zdavnaj več ne velja. Nasprotno, prav bi bilo, da kličemo zdravnika ne le pri ošpicah, davici in drugih resničnih boleznih, marveč naj bi bil zdravnik takorekoč stalno soudeležen pri vzgoji otrok. Prof. dr. Karl Klinke z rostoške otroške klinike je nedavno vzbudil pozornost strokovnjakov s predavanjem: »Zdravnikova naloga pri vzgoji otroka«. Nad vse važna, pravi, naravnost odločilna je vzgoja v prvih letih. Zlasti v tretjem letu, v »dobi kljubovanja«, bo marsikatera otrokova telesna reakcija dala materi povod, da kliče zdravnika na pomoč. Vsem različnim motnjam teh let moramo iskati vzroka v duševnosti, zato je njih zdravljenje bolj vzgojno vprašanje, ki ga bomo najbolje reševali skupno z zdravnikom.

Naslednja leta do šolske dobe potečejo potem večinoma zelo enostavno; važno vlogo igra v tem času otroški vrtec, čigar vzgojni pomen ni da bi podcenjevali. Najvažnejše naloge pa čakajo zdravnika, ko je otrok v šolski dobi. Dr. Klinke najprej nujno odsvetuje, da bi kakor koli zadrževali ali odlagali otrokov vstop v šolo, izvzemši, če ga ne ovirajo zares hude razvojne hibe. Še mnogo slabše pa je po njegovem mnenju preskakovanje razredov. Prav pogosto se namreč dogaja, da tak velenadarjeni otrok v predhodni pubertetj naenkrat duhovno zaostane in ne more več dohajati svojih tovarišev. V pubertetni dobi pa se otrok izloči iz domačega okolja, skuša se otresti avtoritete staršev in si išče novega vodstva. Ta čas se njegov duh skokoma razvija in vsled tega pride neredko do napačnega čustvovanja, ki vodi na stranpota. Tedaj je še posebno priporočljivo, da se posvetujemo z zdravnikom in sprejmemo njegovo pomoč.

NAŠ NAGRADNI NATEČAJ

Kotiček za praktične gospodinje

Za vsak prispevek, objavljen v tej rubriki, plačamo 10 lir

Gorčična omaka

Na žlici maščobe napravi svetlo rumeno prežganje, prilij mrzle vode in mešaj, da postane prežganje gladko. Nato dodaj žlico gorčice, žlico kisa, soli, ščep popra in sladkorja. Vse to naj še enkrat dobro prevre in omaka je gotova. V. B.

Sirova juha

Napravi prežganje, ga zalij z vodo in naj vre pol ure. Zatem dodaj nastrgan sir in zakuhaj drobne testenine ali riž. V. B.

*

Honorar za objavljeni recept dvignete lahko takoj po objavi v naši upravi. Po pošti pošiljamo šele takrat, ko se nabere več takšnih nakazil. — Prispevke naslovite na Uredništvo »Družinskega tednika«, Kotiček za praktične gospodinje. Ljubljana. Poštni predal 253

Štiri koristne vaje

1. **Zoper dvojno brado:** Z močnim sunkom obrnite glavo izmenično kolikor mogoče na levo in desno stran. Ponovite vajo 15—20 krat.

2. **Zoper premočen tilnik:** Dlani položite na tilnik tam, kjer se začne glava. Zdaj premikajte sunkovito in energično glavo naprej in nazaj. 15 do 20 krat.

3. **Gubast vrat:** Rame in roke držite nepremično. Krožite z glavo na vse strani enako močno. Oni, ki nagibajo h krolu, naj izvajajo to vajo nazaj bolj malo, še bolje, če jo opustijo.

4. **Okrepitev in olepšanje ramen:** Od strani položite konice prstov na rame. Prsi se bodo razširile. Krožite z rameni naprej, dol, nazaj, naprej. Vajo izvajajte mirno in počasi. Roke ne izvršujejo nobenih posebnih gibov, krožijo z rameni.

Kurjenje in zračenje

Nekateri se pritožujejo, da morajo ves dan kuriti v peči, pa kljub temu v sobi ni prave toplote. Vzrokov je več: zelo velika soba, nepravilen način kurjenja, polno špranj in razpok pri oknih in v zidu, slab zrak v sobi itd. Poglavitno je, da po svojih najboljših močeh zamašite vse razpoke in na ta način preprečite uhajanje toplote na prosto.

Tudi način kurjenja vpliva na toploto. Ko se premog razbeli v peči, morate vratca peči pripreti na kolikor mogoče majhno špranjo, da preveč ne vleče skoznjo in odnaša toploto, ki jo oddaja kurivo, skozi dimnik, namesto da bi se peč segrela. Ko začne žerjavica temneti, spet naložite, a ne samo malo, ampak polno, odprite za toliko časa vratca, da se pošteno razgori in se prenehajo razvijati plini, nato pa spet priprite. Na ta način prihranite kurjavo, soba bo pa topla. Če nalagate po malem, nikdar ne dobite toliko toplote, pri tem pa pokurite dosti več kuriva.

Pri šlezijskem premogu morate nalagati po malem, ker tvori večjo vročino in več plinov. Tudi vratca morajo biti vedno odprta, ker bi drugače plini raznesli peč.

Poleg pravilnega kurjenja je potreben za toploto sveži zrak. Če je zrak v sobi izrabljen, se nikdar tako hitro in močno ne segreje kakor svež. Najboljše je, da takrat ko zakurite in se je v sobi nekoliko zakadilo, odprete za par minut vsa okna. Res da bo prvi trenutek bolj mrzlo, a zrak se bo hitreje segrel in ne boste se jezili, ker vas je nekaj časa zeblo. Tudi čez dan, če se bi zrak skvaril, mirno odprite in prezračite. Takoj bo spet prijetno toplo in ne bo vas bolela glava zaradi slabega zraka. Če bi sedeli v sobi, kjer se razvijajo premogovi plini in je ne zračite, nastopi nevarnost zastrupljenja.

Ker je malo drv za podkurjenje, napravite iz pole papirja in premogovega prahu kepico ter jo postavite zvečer na žerjavico. Čez noč bo prah zažarel, tako da boste drugi dan potrebovali le polovico drv kakor običajno, peč pa bo še vedno mnogo toplo

Obledele preproge osvežimo

Ko posije prvo spomladansko sonce v stanovanje, mnogokrat opazimo, da preproge nimajo več sveže barve. Vzroka sta lahko dva: ali je krivo samo sonce, ki je odvzelo volni barvo, ali pa zaprašenost. Barve, obledele od sonca, ne moremo popraviti, medtem ko obledelost zaradi zaprašenosti lahko odpravimo.

Vzemite vročo vodo, dodajte ji žlico boraksa in malo salmijaka. S to raztopino temeljito zdrgnite preprogo. Takoj boste opazile, kako se bodo barve osvežile. Vendar nekaterih preprog ne smemo drgniti s to raztopino, ker vse barve ne prenesejo salmijaka. Poskusite prej na vogalu preproge, da jih ne bi zaradi nepazljivosti pokvarile.

Če je raztopina prehuda, vzemite samo vročo vodo in boraks ter s tem drgnite preprogo, ki bo kmalu dobila spet sveže barve.

Kako popravimo presoljene jedi

Običajno pomagamo presoljenim tekočinam tako, da jim dodamo malo kuhanega krompirja. Krompir ima namreč to lastnost, da vsesa sol. Mnogokrat pa nimamo pri roki kuhanega krompirja. Tedaj vzamemo polo pergamentnega papirja, ki je navadno vedno pri hiši, in napravimo iz njega lijaku podobno posodo. Vanjo vlijemo presoljeno jed in vse skupaj pogreznemo v mrzlo vodo.

Čez pol ure jed ne bo več preslana, ker bo voda sol potegnila nase.

SNUBITEV

Nemški napisal Ralph Urban

Pred vrati enega tistih »gosposkih« stanovanj, ki so bila času primerno razdeljena na dva ali tri dele in med prav toliko strank, se je ustavil mlad moški in si nataknil rokavice. Potem je odločno zavzdihnil in pozvonil. Vrata mu je odprla energična ženska in ga vprašala, česa želi.

»Pišem se Braunmüller!« se je predstavil došlec, zamežal in nato spet pogledal ter dejal: »Prihajam, da vas poprosim za roko vaše hčere.«

Gospa je pogledala mladeniča ostro, a kratko, in rekla:

»Tako, tako; to ni nezanimivo. Vstopite, prosim!«

Ko je gospod Braunmüller sedel na prevleki plišastega stola gospe nasproti, se je odkašljal in pričel z resnim glasom:

»Jaz ljubim Mici in Mici ljubi mene. Zato sva se domenila, da skleneva zvezo za vse življenje. Dobro vem, da želi njena mati, da bi se Mici poročila z gospodom Huberjem, ker ima ta trgovino z živili in dobro podlago. Zaradi tega je Mici tudi molčala o najinem dogovoru vse tako dolgo, dokler se moji dohodki ne povečajo in bom mogel stopiti pred vas. Zdaj se je to zgodilo, zakaj napredoval sem v VII. c skupino. Tako zaslužim čistih dve sto osemdeset. Imam tudi nekaj prihrankov in majhen, a lasten dom, sestoječ iz sobe in kuhinje s štiri in dvajsetimi vloženimi jajci. Ustvarjeni so torej vsi pogoji za srečno zakonsko življenje. Nočem biti samo vzoren mož, ampak tudi ljubeč zet. Zato vas prosim, spoštovana gospa, ne bodite trdosrčni in dajte mi svojo hčerko.«

Gospa, ki je bila nekajkrat rahlo prikimala, je tedaj počasi, a odločno zmajala z glavo in dejala: »Svoje hčere vam kljub temu ne morem dati, gospod Braunmüller.«

»Zakaj pa ne?« je vzkliknil mladi mož osuplo in prebledel.

»Iz več razlogov,« je rekla gospa resno in s preudarkom: »Prvič se mi zdite premladi in preneizkušeni. Mož mora biti za nekaj lepih let starejši od žene, da se more z zaupanjem obračati nanj. Imeti mora tudi življenjske skušnje, ki vam po vsej priliki čisto manjkajo. Drugič se mi zde vaši dohodki, pošteno povedano, premajhni. Tretjič se mi zdite za pravi zakon malo premalo krepki. In četrtič nimam sploh nobene hčere. Micina mati stanuje na drugi strani. Če hočete k njej, morate dvakrat pozvoniti.«

Zopetna otvoritev

Ko je bil po izkopanju Pompejev osvobojen lave in pepela tudi stari amfiteater ter na novo urejen, se je domislil neki prebrisan gledališki ravnatelj, ki mu je slabo šlo, da bi bilo nemara dobro, prirediti z njegovo gledališko skupino v njem predstave. Vložil je zato prošnjo, in ker oblastva niso nasprotovala in se mu je posrečilo tudi še najti finanserja za to podjetje, so objavili skoraj vsi listi po Italiji oznanilo, ki je bilo nabito tudi na lepakih po ulicah:

»Mestno gledališče v Pompejih bo prihodnjo nedeljo spet slovesno odprlo svoja vrata z vprizoritvijo Donizettijeve ‚Hčere polka'.« Potem je sledil z velikimi rdečimi črkami še dodatek: »Zadnja predstava v tem gledališču je bila Senehova ‚Trojanka', vprizorjena pod vodstvom ravnatelja gospoda Kvinta Marta pred 1800 leti.«

Ta domislek je propadlega gledališkega ravnatelja, ki je bil po vsej priliki dober poznavalec ljudi, rešil propasti. Predstave so bile namreč takoj za več mesecev vnaprej razprodane.

Presenečenje za njegovo veličanstvo

Ko je cesar Franc Jožef I. po kronanju za ogrskega kralja potoval po ogrskih krajih, je užival, kakor se zdi, tedanji peštanski župan posebne simpatije svojih meščanov. Ta župan je namreč predlagal v nanagloma sklicanem občinskem svetu, naj bi se priredil cesarju tak sprejem pri njegovem prihodu v Pešto, ki bi predstavljal:

1. za njegovo veličanstvo veliko presenečenje, 2. ne bi veliko stal, in 3. bi napravil tudi prebivalstvu veliko zadovoljstvo.

Že naslednjega dne je prejelo mestno županstvo pismo, v katerem pisec predlaga, naj bi v omenjeni namen obesili mestnega župana na slavolok, pod katerim bo cesar prišel v Pešto, zakaj:

1. tak sprejem bi cesarja nedvomno presenetil, 2. ne bi povzročil prav nobenih stroškov, in 3. bi napravil tudi prebivalstvu največje zadovoljstvo.

V NEKAJ VRSTAH

Loterija igra v marsikateri deželi, prav posebno pa v Španiji, izredno veliko vlogo. Španska državna blagajna skuša zato na ta način napolniti svojo blagajno. Leto 1944. je bilo v tem oziru prav dobičkanosno. Skupni dohodki španske državne loterije so v preteklem letu znašali 851.4 milijona pezet. Ena tretjina tega zneska je čisti dobiček države, ostalo se razdeli med srečne dobitnike. Če pa kak srečnik pozabi pravočasno dvigniti svoj dobitek, zapade tudi ta v korist državne blagajne. Tako je tudi preteklo leto španska državna blagajna zabeležila rekordni dobiček, ki je za celih 120 milijonov večji kakor v letu 1943.

*

Potovanje dandanes ni nič kaj priporočljiva ne vabljiva zadeva. Toda so ljudje, ki morajo potovati in v krajih, kjer ni mogoče dobiti prenočišča, morajo počakati dneva v železniški čakalnici. Tudi na takšne ljudi so mislili v Nemčiji in je že v nekaterih mestih poskrbljeno tudi za takšne popotnike. Za njih so našli prostor v podzemeljskih zakloniščih nedaleč od postaje. Če torej pride zvečer kak gost v mesto, kjer mu dodelitveni urad ne more več nuditi sobe v kakšnem hotelu, mu določi prenočišče v takšnem podzemeljskem zakloniščU. Tam so na razpolago postelje, kjer si popotnik po potrebi lahko proti odškodnini izposodi volnene odeje, posebno osebje jih zbudi ob zaželeni uri, na željo jim tudi prinese zajtrk, kakor v hotelu.

*

Švedski zdravnik dr. Reudemann je pred kratkim izdelal poseben fotografski aparat, s katerim lahko fotografira, 80krat povečano, žilice v mrežnici v človeškem očesu. Dr. Reudemann zagotavlja, da bo ta postopek dragocen pripomoček pri ugotavljanju tistih bolezni, ki so v zvezi s previsokim krvnim pritiskom.

*

Na trgovinah z življenjskimi potrebščinami v Göttingnu v Nemčiji so te dni izobesili omarice za zaposlene ženske. S tem je ženskam, ki so ves dan v službi, ogromno pomagano. Zjutraj namreč, ko gredo na delo, vržejo v omarico listek s svojim naročilom, zvečer pa ko gredo domov, jim trgovec izroči zavitek z naročenim blagom. Čakanje v vrsti in izgubljanje dragocenega časa odpade.

*

Čebelica velja za eno najbolj marljivih živali. Toda ljudje po navadi ne vedo, kaj naj bi si predstavljali pod čebeljo marljivostjo. Poskušali bomo zato to marljivost predstaviti s številkami. Čebelica ima želodček, ki ji služi za nabiranje in prenašanje nektarja s paše v panj. Ta želodček je velik kakor glava bucike. Da ena sama čebelica napolni z nektarjem naprstnik, kakršnega uporabljajo pri šivanju naše gospodinje, mora 60krat napolniti in izprazniti svoj želodček. Toda če hoče čebelica samo enkrat napolniti svoj želodček z nektarjem, mora obletati 1000—1500 cvetov. Če to vemo, nam postane tudi jasno ogromno delo čebelje družine, ki v enem dnevu zbere eno ali dve kili medu. To je seveda rekord, ki se ne zgodi vsako leto in ob vsaki paši.

Narkoza pri starih Grkih

O razvoju grškega zdravilstva in njegovih tradicijah je pred kratkim predaval na naravoslovni akademiji v Halleju (Nemčija) prof. dr. W. von Brunn. Dejal je:

Da je grško zdravilstvo doseglo svoj višek in obvladovalo vso dobo starega in srednjega veka, je v glavnem pripisati dejstvu, da je bil grški zdravnik povsem neodvisen od svečeništva. Resda so nastala okrog žrtvenikov boga Eskulapa zdravilišča, vendar niso verski vplivi nikdar bistveno preobražali zdravniške vede. Velike medicinske šole v mestih Knidu in Košu (na otoku istega imena) z docela različnim odnosom do bolnika so skrbele za zdravniški naraščaj, dokler niso v helenski dobi ustanovili najstarejše univerze starega veka v Aleksandriji. Tam pa so že prvič raztelesili mrliče v znanstvene namene in izvršili večje kirurgične operacije ter že uporabljali narkozo z mamili.

Po propadu grške in rimske kulture so prevzeli dediščino Hipokrata (očeta vsega zdravilstva, 460.—359. [377.] pr. Kr.) in Galena (131.—201. po Kr.) Arabci in so v zgodnjem 12. veku po zdravniških šolah v Toledu in Salernu prinesli zdravstveno vedo spet nazaj v Evropo.

Na kateri strani naj gre gospod

Splošna in povsod znana navada je, da gre gospod vedno na levi strani dame, ki jo spremlja. S tem ji izkazuje svoje spoštovanje. Mnogokrat pa vidimo, da gre gospod mirno na desnici dame, in se zato razburjamo zaradi njegove neolikanosti. Včasih imamo prav, včasih ne.

Če gresta dama in gospod tako, da je na desni dame cestišče in s tem zvezana nevarnost, da bi jo oškropilo blato ali bi jo lahko dregnilo kakšno vozilo, naj gre gospod na njeni desni, ker ji s tem pokaže, da rad prevzame neprijetnosti nase, odnosno jo zavaruje pred njimi.

Umivanje belopleskanih vrat

Marsikatera se je že jezila pri umivanju belopleskanih vrat na črte in madeže, ki jih napravi odtekajoča milnica. Navadno vrata še suha namilite in umazana milnica teče počasi navzdol in se spodaj strdi. Če se hočete iznebiti te nadloge, navlažite najprej vso ploskev vrat s čisto vodo, nato pa šele namilite. Milnica bo tekla po vlažni ploskvi in se ne bo prijemala več.

V splošnem ni treba militi vrat, če niso preveč umazana. Dovolj je, da imate malo vlažno krpo in z njo trdo pobrišete vrata. Pobrala bo ves prah in vrata bodo čista. Po umitju vsakih vrat krpo sperite, da ne boste prenašale umazanije z enih vrat na druga, očistile jih pa ne. Šele če so preveč umazana, jih namilite in izmijte s čisto vodo.

Ironija iz ljubezni

Anekdota o Viljemu Buschu

Viljemu Buschu so nekoč očitali, da se le prehudo norčuje iz soljudi, ko biča njihove slabosti. — Busch pa se je branil: »Nikakor! Samo ogledalo jim kažem, ker jih ljubim!«

Kdo ugane?

Pomoč pri računanju in še ena računska

1. Kako pomnožimo najhitreje na pamet 17×18 ali sploh števila pod 20?
2. Kako dokažemo, da je 45—45=45?

Odgovor:

8 6 4 1 9 7 5 3 2 (=45)
1 2 3 4 5 6 7 8 9 (=45)
2 9 8 7 6 5 4 3 2 1 (=45)

1. Če seštejemo najprej 17 in 8 in dodamo rezultatu 0, torej 17+8=25, in z dodanim ničlo 250. K temu štejemo dodamo množence iz 7 in 8, torej 250+56=306.

Trije začarani bratje

PO ČEŠKI PRIPOVEDKI PRIREDIL HOTIMIR V. GORAZD

Ob poti, po kateri se je vračala Sinja v Cvetograd, je ves čas oprezoval rdečebradi Spletko, pokvarjen plemič, ki so ga bili zaradi spletkarstva in razuzdanega življenja spodili z dvora. Kaj sta govorila Vojko in Sinja s svojega oprezovališča, ni slišal, toda ko je videl, da sta se ločila, je v njegovi glavi v hipu dozorel peklenski naklep. Prestregel je kraljično ter ji zagrozil, da jo ubije, njenega očeta pa s svojimi pristaši vrže s prestola, če ne bo rekla, da je bil on tisti, ki je ubil zmaja. Boječ se za življenje svojega očeta, se je Sinja vdala nesramni zahtevi bivšega dvorjana, upajoč, da bo le še našla primerno rešitev in se ga bo odkrižala.

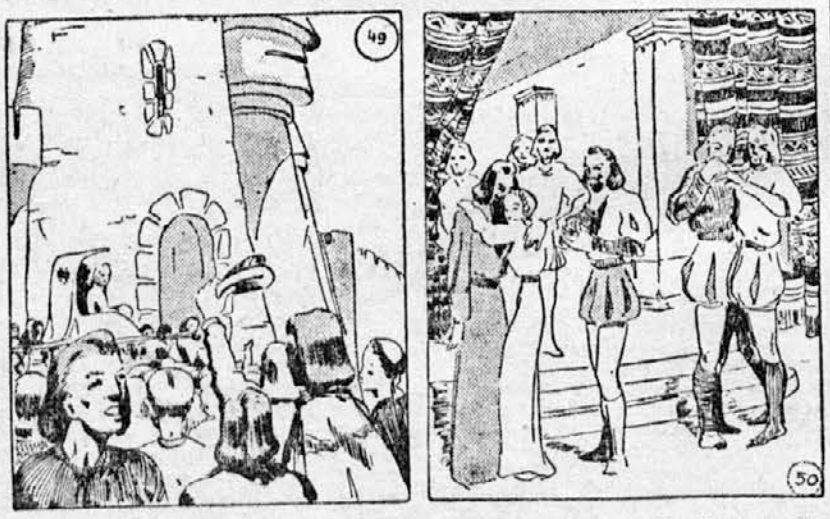

Vest o čudežni rešitvi priljubljene kraljične se je bliskovito raznesla po mestu in med ljudstvom je zavladalo nepopisno navdušenje. Ko se je nosilnica s Sinjo pomikala po ulicah, ji je ljudstvo navdušeno vzklikalo in hvalilo njenega »rešitelja«. Prišedši na dvor, je Sinja ganjena objela svojega očeta in mu dejala, da jo je rešil Spletko. Kralj in vsi dvorjani so bili nad tem silno začudeni in neverjetno se jim je zdelo, da je poskvarjenec zmožen takega junaštva. Ker pa je tako trdila kraljična sama, je že moralo biti res. In tako je postal Spletko bodoči kraljev zet. Poročila naj bi se po Sinjini želji šele po treh letih.

»KRALJICA PEČI« večji model kupim. Sem tudi interesent za peč na žaganje. Ponudbe na ogl. odd. »Družinskega tednika« pod »Peč«.

PLAŠČA ZA KOLO in zračnice, tudi rabljene v dobrem stanju kupim. Ponudbe na ogl. odd. »Družinskega tednika« pod »Plašč in zračnica«.

OLJNE TROPINE kupim, tudi večjo množino. Naslov sporočiti na »Družinski tednik«, šifra »Tropine«.

PRVOVRSTNI GNOJ dam v zameno za koš njo fine trave ali detelje, znotraj bloka. Ponudbe prosimo nasloviti na »Družinski tednik«, šifra »Bežigrad ali Šiška«

Izdajatelj: Karel Bratuša. — Urednik: Hugo Kern. — Za tiskarno Merkur: O. Mihalek.